

महाकृच्छ्रं सर्वकृच्छ्रं नियमधरं निवृत्तभ्रमं प्रवचनं गतप्रवृत्तं वेदक्रियं अजं सर्वगतं सर्वदर्शनं अग्राह्यं अचलं महाविभूते
माहात्म्यशरीरं पवित्रं महापवित्रं हिरण्मयं बृहत् अप्रतर्क्यं अविज्ञेयं ब्रह्माग्न्यं प्रजामर्गकरं प्रजानिधनकरं महामायाधरं
चित्रशिखण्डिनं वरप्रदं पुरोडाशभागहरं गताध्वरं क्षिप्रदृष्टं क्षिप्रसंशयं सर्वतोवृत्तं निवृत्तरूपं ब्राह्मणरूपं ब्राह्मणप्रियं
विश्वमूर्तें महामूर्तें बान्धवभक्तवत्सलं ब्राह्मण्यदेवभक्तोऽहं त्वां दिदृक्षुरेकान्तदर्शनाय नमो नमः ॥

इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्वणि मोक्षधर्मपर्वणि नारायणीये महापुरुषस्तोत्रे चत्वारिंशदधिकत्रिंशतोऽध्यायः ॥ ३४० ॥

॥ भीष्म उवाच ॥ एवं स्तुतः स भगवान् गुह्यैस्तथैश्वर्यं नामभिः । तं मुनिं दर्शयामास नारदं विश्वरूपधृक् । १२८५१

किञ्चिच्चन्द्रादिशुद्धात्मा किञ्चिच्चन्द्रादिशेषवान् । कुशानुवर्णः किञ्चिच्च किञ्चिद्धिष्याकृतिः प्रभुः ।

शुकपत्रनिभः किञ्चित् किञ्चित् स्फटिकसन्निभः । नीलाञ्जनचयप्रस्थो जातरूपप्रभः कचित् ।

प्रवालाङ्कुरवर्णश्च श्वेतवर्णस्तथा कचित् । कचित् सुवर्णवर्णाभो वैदूर्यमदृशः कचित् ।

नीलवैदूर्यमदृशः इन्द्रनीलनिभः कचित् । मयूरशीववर्णाभो मुक्ताहारनिभः कचित् ।

एतान् बद्धविधान् वर्णान् रूपैर्विभ्रत् सनातनः । सहस्रनयनः श्रीमः श्रुतशीर्षः सहस्रपात् । १२८५२

सहस्रोदरबाहुश्च अथ क इति च कचित् । ओङ्कारमुद्गिरन् वक्त्रात् सावित्रीञ्च तदन्वया ।

शेषेभ्यश्चैव वक्त्रेभ्यश्चतुर्वेदान् गिरन् बहन् । आरण्यकं जगौ देवो हरिर्नारायणो वशी ।

वेदीं कमण्डलुं शुभ्रान् मणीनुपानहौ कुशान् । अजिनं दण्डकाष्ठञ्च ज्वलितञ्च ऊताशनं ।

धारयामास देवेशो हस्तैश्च पतिस्तदा । तं प्रसन्नं प्रसन्नात्मा नारदो दिजसत्तमः ।

वाग्यतः प्रणतो भूत्वा ववन्दे परमेश्वरं । तमुवाच नतं मूर्ध्ना देवानामादिरव्ययः । १२८५३

॥ श्रीभगवानुवाच ॥ एकतश्च द्वितश्चैव त्रितश्चैव महर्षयः । इमं देशमनुप्राप्ता मम दर्शनलालसाः ।

न च मां ते ददृशिरं न च द्रक्ष्यति कश्चन । श्रुते ह्येकान्तिकश्रेष्ठात्त्वैवैकान्तिकोत्तमः ।

ममैतास्तनवः श्रेष्ठा जाता धर्मगृहे दिज । तास्त्वं भजस्व सत्तं साधयस्व ययागतं ।

वृणीष्व च वरं विप्रमत्तस्त्वं यदिहेच्छसि । प्रसन्नोऽहं तवाद्येह विश्वमूर्तिरिहाव्ययः ।

॥ नारद उवाच ॥ अद्य मे तपसो देव यमस्य नियमस्य च । सद्यः फलमवाप्तं वै दृष्टो यद्भगवान्मया । १२८५४

वर एष ममात्यन्तं दृष्टस्त्वं यत्सनातनः । भगवन् विश्वदृक् सिंहः सर्वमूर्तिर्महान् प्रभुः ।

॥ भीष्म उवाच ॥ एवं सन्दर्शयित्वा तु नारदं परमेश्वरं । उवाच वचनं भूयो गच्छ नारद मा चिरं ।

इमे ह्यनिन्द्रियाहारा मद्भक्ताश्चन्द्रवर्चसः । एकाद्याश्चिन्तयेद्युष्मां नैवां विप्रो भवेदिति ।

सिद्धा ह्येते महाभागाः पुरा ह्येकान्तिनोऽभवन् । तमोरजोभिर्निर्मुक्ता मां प्रवेक्ष्यन्त्यसंशयं ।

न दृश्यश्चक्षुषा योऽसौ न स्पृश्यः स्पर्शनेन च । न घ्रेयश्चैव गन्धेन रसेन च विवर्जितः । १२८५५

सत्त्वं रजस्तमश्चैव न गुणास्तं भजन्ति वै । यस्य सर्वगतः साक्षी लोकस्यात्मेति कथ्यते ।

भूतग्रामशरीरेषु नश्यत्सु न विनश्यति । अजो नित्यः शाश्वतश्च निर्गुणो निष्कलस्तथा ।

द्विर्द्वादशेभ्यस्तत्त्वैभ्यः ख्यातो यः पञ्चविंशकः । पुरुषो निष्क्रियश्चैव ज्ञानदृश्यश्च कथ्यते ।

यं प्रविश्य भवन्तीह मुक्ता वै दिजसत्तमाः । स वासुदेवो विज्ञेयः परमात्मा सनातनः ।